

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Cap. V. De circumcissione. Quæ gentes olim fuerint circumcisæ. De Ægyptiis, Æthiopibus, & Colchis. Verba Ieremiæ de Ægyptiis à quorundam interpretatione vindicata. Pauli locus de iis, qui præputia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

310 P. CVNAEI LIB. III.
ille Hierosolymam & finitima loca,
hic Sichemum tenuit. Ita duo regna
extitere: quorum alterum Iudaicum,
alterum est Israëliticum dictum. Ne-
que vero mansit intemerata religio,
quippe ad idolorum cultum tribus
suas averterat Hieroboamus, ut sa-
crorum dissimilitudo diffidium quo-
que augeret infensarum partium. Qua-
re ex illa tempestate ad solos Iudæos
redacta Ecclesia est; quorum nomine
etiam Benjaminitæ propter summam,
quæ fuit inter eos, conjunctionem, ap-
pellantur. In libro quidem Esteris, Mar-
dochæus dictus Iudæus est, cum esse
de nepotibus Benjamini. id quod Rab-
bi Elias publicavit. Hæc est illa tanto-
pere celebrata Ecclesia Iudaica. cuius
quæfata, quæve mutationes fuerint,
paucis sic dixisse, ingens operæ præ-
tium fuit. Nunc ad alia pergimus.

C A P V T V.

*De circumcissione. Quæ gentes olim fue-
rint circumcisa. De Aegyptiis, A-
thiopibus, & Colchis. Verba Ieremiæ
de Aegyptiis à quorundam interpre-
tatione vindicata. Pauli locus de iis,
qui præputia reducunt, perperam ab
Hieronymo intellectus. Immodicus a-
stus Hieronymi in libris adversus Iovi-
nianum.*

*nianum. Hallucinatio ejusdem in ver-
bis Iosua de repetita circumcissione. Cur
circumcissio octavo die celebrata.*

Per diu sane populus sanctus reliquas
inter gentes nulla diversitate nota-
bilis fuit. Noscebat suos, quos delege-
rat Deus; & ab his noscebatur. insi-
gnia & notæ aberant, quæ usurpari
oculis possent. Primus Abrahamus,
cui facta rerum maximarum spes erat,
sacramentum accepit, cujus vi de fu-
turatorum eventu esset certus. Iussus est
circumcidere suorum præputia, ejus-
que rei exemplum transmittere ad po-
steros; quibus eadem posita lex fuit.
Nihil tam religiose observatum ab illis
est. Sed imitata tamen morem hunc
etiam aliæ gentes sunt. quæ res accu-
ratissimos scriptores in errorem im-
pulsit. haud enim sciverunt ex qua sit
origine hoc ductum. Herodotus ait
solos omnium mortalium Aegyptios,
Colchosque, & Aethiopes id fecisse. Sy-
ros verò, qui in Palæstina sunt, hoc
est, Iudæos, ab Aegyptiis didicisse. ne-
que verò dubitandum esse, cum hoc
confiteantur illi ipsi Syri. Sed enim ve-
rò danda est errori huic venia. obscu-
ra enim propter vetustatem sunt re-
rum initia. Nos Abramum circumci-

sionis authorem cunctis Iudæis fuisse,
 non opinamur hercle, sed certò sci-
 mus. In hoc uno tamen Herodorum
 sua non fefellit divinatio, quod Aethiopes
 potius ab Aegyptiis, quàm hos
 ab illis accepisse morè existimat. Quippe
 primi Aegyptii Hebræos, quos sedibus
 suis exceperant, imitati sunt. Exinde
 res manavit ad finitimos, Colchos,
 Aethiopesque. Quoniam de prophanarum
 gentium circumcissione diximus, confutandus
 nobis est eruditissimus Rabinus, cujus extat
 liber in manibus hominum, qui Aruch dicitur.
 Magnum atque memorabile facinus inceptat,
 qui in animum induxit ruspando ventilare
 quicquid errorum est in Rabinicis scriptis.
 Homines enim Hebræi, egregia eruditione,
 sagacique ingenio, cum sacri codicis sensa
 patrio sermone evoluta nobis darent, multa
 feliciter repererunt, quæ aliorum nunquam
 assecuta esset industria. Sed iidem rursus
 aut confidentia interdum aut ambitio
 interpretamenta quædam dictavit, quorum
 falsitatem incogitantibus deprehendere
 haud facile est, quia veris proxima sunt.
 Non ego nunc de allegoriis, mysteriisque,
 neque de fabulis loquor, quibus sua ipsi
 scripta miserum in modum infamaverunt.

verunt. monstra enim hæc sunt, in
 quæ si Hercules incidisset, putasset sibi
 tertium decimum laborem venisse.
 Sed eas dico interpretationes, quibus
 הפשוט, ut ipsi vocant, hoc est, *simplex*
verborum sententia explicatur. Hac e-
 nim parte soli Iudæi, ingratis omniũ
 gentium, tenent quendam principa-
 rum. Et nobis quidem de Iudaicarum
 interpretationum virtutibus vitiisque
 alio loco abunde dicitur. Nunc Iere-
 miæ recitabimus verba, ex quibus au-
 thor libri Aruch olim commentum
 fabricatus est, quod probavere ample-
 xique sunt hac ætate viri etuditissimi.
 Ait apud vatem Deus in capite nono:
Ecce, prope adsunt dies, cum animadver-
tam in omnes, qui circumcisi sunt cum
præputio. & addit, in quos animadver-
surus sit; In Aegyptios, & in Iudæos, in
Edomitas, & in Ammonitas, Moabitas-
que. Circumcisi cum præputio, ii sunt,
 inquit autor libri Aruch, qui postquam
 circumcisi essent, præputium attraxê-
 re. Tales autem erant Aegyptii, in-
 quit; quia circumcisi quidem erant,
 quo tempore vivebat Ioseph: at, illo
 mortuo, adduxerunt sibi præputium.
 Nempe hoc sentit Rabbinus, odio
 Israelitarum Aegyptios, ut obiit Ioseph,
 omisisse circumcisionis ritum,

314 P. CVNAEI LIB. III.
quem olim, vivente illo, ab ipsis didice-
rant. quin & ad hanc rem arte usos
esse ait, quæ abscissam cutem repara-
ret. noluisse enim eos quidquam com-
mune habere cum ea gente, quam per
se pridem pastoritio vitæ genere invi-
sam, ob unius tamen Iosephi merita
hactenus, sed ægrè hærere in parte reg-
ni siverant. Hæc est sententia præstan-
tissimi Rabbini, qui putat Aegyptios
non fuisse circumcisos, ex qua tempe-
state, relictis eorum finibus, in Palæsti-
nam concessere Israëlita. Sed non ita
est profectò. Etenim suo adhuc ævo
recutitam prisco more fuisse eam gen-
tem, Herodotus atque Strabo, & qui
diu post illos vixere, Hieronymus Am-
brosiusque memorant. Enimverò per-
peram intellexit scriptor Hebræus ver-
ba Ieremiæ, quorum interpretatio mi-
hi ea videtur optima, quæ est pervul-
gata. Scio equidem cum autore libri
Aruch etiam sentire V. C. Ioannem
Drusium, quo sumus magistro quon-
dam usi. Sed ille, quâ fuit animi æqui-
tate, dedisset ingenuo candori nostro
veniam. Etenim incorruptam liberta-
tem professi, sine amore, sine odio,
quid rectissimè dicatur, exquirimus.
Profectò, quoniam spiritus sacer cir-
cumcisos cum præputio appellat pri-
mùm

mum Aegyptios, dein Iudæos; interpretamentum istud de omisâ spretâque circumcissione, si ad Aegyptios refertur, falsum quidem est, ut jam ostendi, sed tamen colorem veri habet. at ubi Iudæos spectas, de quibus ibidem sermo est, jam nequaquam procedit commentum. Etenim is populus, etsi ad impietatem identidem prolapsus est, & Deum negligere, sacra prophanaque omnia polluere didicit, circumcissionis ritum tamen retinuit constantissimè, eaque re gloriatus semper est usque ad ineptias, & cum derisu. Sed omisâ hac disceptatione, redeamus ad primam sanctissimi instituti causam, quam diximus hanc fuisse, uti populus Israëliticus aliqua diversitate nosceretur. Libet & alteram huic addere, quæ gravior certè, majorque est. Inter eas res, quæ Messiaë sacrificium figuraverunt, etiam sanguis ille fuit, qui præputiorum circumcissione fundebatur. Quoniam autem rerum soliditas inania pellit umbrarum, æquum fuit, ut, postquam Messiaë vultus terrarum orbi affulisset, eæ imagines tollerentur, in quibus fuerat olim mysterii huius occulta quædam significatio. Quare illâ tempestate vim suam circumcissio perdidit. Nam neque ii, qui ex prophanis

phanis

phanis gentibus venerati Messia sunt, præputia ponere necesse habuerunt, uti Ecclesiæ sacris initiarentur; & rursum Iudæis, si qui adorare eundem voluere, nihil quidquam officiebat, quod recutiti essent. Est super hac re luculentus divi Pauli sermo ad Corinthios, in capite septimo primæ epistolæ. *περιτεμημένοι & τις ἐκλήθη; μή ἐπιπάδω. ἐν ἀκροβυστία τις ἐκλήθη; μή ὑπεριτεμεύσω. ἢ ὑπεριτεμεύω ἢ ἐν ἀκροβυστία ἔδεν ἐστίν, ἀλλὰ τήρησις ἐν ἑλῶν θεῶν.* *Circumcissus aliquis vocatus est? ne attrahat præputium. in præputio aliquis vocatus est? ne circumcidatur. Circumcisio nihil est, sed observatio mandatorum Dei.* Enimverò erant illo ævo quidam malè superstitiosi, qui, cum ex Iudaismo sese in Christianismum transferrent, usque adeò nulla Iudaici ritus superesse vestigia in corpore suo voluere, uti præputia quæ infantes amiserant, jam repararent viri. Ad eam autem rem medicorum usi operâ sunt. Quæ fuit profectò nimis anxiosa religio. Et jure igitur eam culpavit Apostolus. Sæpe subiit animū meum cogitatio, quoniam modo D. Hieronymum fugerit sententia verborum Pauli, cum tamen nihil illo viro eruditius viderit veterum ætas. Existimat ille,

per

per totum istum locum de calibatu
& de conjugio agi. Verba autem sic
interpretatur: *Eo, inquit, tempore, quo
vocatus es & credidisti, si circumciscus,
hoc est, caleb eras, noli ducere uxorem,
id est, noli adducere præputium, ne cir-
cumcisionis & pudicitia libertatem one-
res sarcina nuptiarum. Rursum, si in
præputio quis vocatus est, ne circumcida-
tur. Habebas uxorem, cum credidisti,
noli fidem putare causam disidii. in pa-
ce enim vocati sumus. Quæ de servis ad-
duntur à beato Apostolo, eodem pa-
cto explicat. Hæc, & his gemina, non
uno loco Hieronymus; sed præcipuè
in commentationibus, quas in Esaiam
edidit. Et verò, uti ostendat Pauli lo-
cum non esse verbo tenus, aut sine al-
legoria explicandum, disertè ait, *haud
esse potestatis nostræ, præputium addu-
cere post circumcisionem.* Nos Hiero-
nymo non opponemus illustrium me-
dicorum consensum, qui fieri id pos-
se affirmant, quod negitat ille. Satis
illum redarguit tot historiarum fides.
Quanquam hercle, quod in Macca-
bæorum libris scriptum est, filios
Tobiæ fecisse sibi præputia uti Græcis
essent similes, illud ipsum frigida in-
terpretatione pervertit. Atqui Flavius
Iosephus ejus rei tam certus est au-
thor,*

thor, uti addubitare amplius, non sit hominis sobrii. Enimverò ita res est. Abripuit Hieronymum, ultra quam satis est, calibis vitæ amor. Hanc enim ille uti mortalibus commendaret, omnia sollicitavit prophetarum atque apostolorum dicta, plerisque etiam vim fecit. Quemadmodum arquatis & veteriosis, lutea quæ non sunt, æquè ut lutea videntur: sic, cujus animo semel sedit pervicax opinio, desinit ille res verâ notione discernere, & quidquid obviam uspiam est, id omne inservire suæ causæ autumat. Certè quidem in libris adversus Iovinianum effertur sine habenis, exuberans exultansque. argumentorum verò delectum habuit nullum. Etenim, quod magnæ imprudentiæ est, cum multa se in pectus illius insinuarent, omnia, quæ animi calor admitterebat, in vulgus publicavit. Ita permagnum adiit nominis sui periculum. ut omittam, quod nimius fuerit cum in laude virginum, tum in vituperatione nuptiarum. Marcioni enim & Manichæo favere visus est: & dum unum latus protegit adversus Iovinianum, in altero vulnus accepit à spurcissimis hæreticis. Quare Pammachius, summus amicus ejus, pleraque

que
se f
me
viro
acr
am
ma
ego
qui
diff
qui
po
ru
à p
str
ma
cifi
Ar
mi
ve
cil
jec
va
tes
qu
op
cir
qu
va
in
ce

que exemplaria suppressit. & ipse pro se scripsit apologiam, ad eò pulcrum medium fidius, uti jam in sanctissimo viro illud continentia vehemens & acre studium non feram modo, sed amem quoque. Quod enim plerique maledictum ingens existimant, eam ego laudem duco maximam. Modus quidem tenendus est, fateor: sed quia difficile est temperamentum, quidquid æquo plus futurum est, in hanc potius partem præponderet. Sed iterum longius, quàm decet, recessimus à proposito. crescet in immensum nostra commentatio, nisi in posterum magis pressè insistamus lineæ. Circumcisio per quadraginta annos, dum in Arabum desertis errabant Hebræi, ommissa est. Etenim, quoniam sæpe movenda castra erant, agrorum imbecillitas ex recenti vulnere moram injecisset profectio. Accedit, quod in vastissimis illis locis nullæ erant gentes, quibus misceretur sacer populus. quare distinctione & notis neutiquam opus erat. Interea tamen, quoniam circumcisos prosequeretur singularis quædam numinis benignitas, utique valde infelices videri possint, quos in solitudine natos fati vis extinxit acerbo funere. Sed nobis sacri codicis

con-

contextum acrius inspectantibus nulla adhuc reperta ratio est, cur in deserto crederemus aliquos periisse, qui nati ibidem essent. Illud constat, eorum omnium, quos ex Ægypto Moles eduxit, neminem, exceptis duobus, in Palæstinam venisse. Itaque, quod summus populi ductor Iosua, cum Iordanem transisset, Israëlitas denuò circumcidisse memoratur, id verò ad eos pertinet, qui circumcisi nondū fuere, quia nati in deserto erant. Repetita tamen circumcisio dicitur, quia revocabatur mos, qui usurpatus olim in Ægypto, ac dein intermissus, postremo penitus abierat in desuetudinem. At Hieronymus præter rem hîc se fatigat, & nodum quærit in scirpo, cum disputat, qualis ea fuerit circumcisio, quam repetiverit Iosua. *Nam si juxta literam illud accipimus, inquit, penitus stare non potest. non enim excisa pellicula iterum nascitur.* Aliqua via elabendum fuit. in rebus creperis fortissima quæque consilia tutissima sunt; & capienda hîc præcepta via est. Igitur, uti nobili aliquo facinore sese expediât, *cultellum quendam Evangelicum* fingit in hac iterata circumcisione; neque aliud hercle significari ait, nisi mundationem animorum. Est hæc non

non exigua hallucinatio. & tamen ipsi commentum placet. Cæterum, quod dixi eos, qui nati in deserto sunt, incolumes evasisse cunctos in Palæstinam, conjectura modo nostra est. putamus enim, non asserimus. Si qui tamen interea temporis, dum intermittebatur circumcisio, mortui forte sunt, his non minus propitium fuisse credimus numen, quam illis, queis natura finem vitæ fecit antequam institutus solennis hic ritus esset. Idem de infantibus quoque judicandum est, quos dulcis vitæ exsortes, & à matris ubere ante octavam lucem raptos, abstulit atra fors. Quapropter ridicula est verporum hodie superstitio, qui pueros sic extinctos, circumcidunt tamen apud sepulcrum. Quoniam omnia persequimur, (volumus quidem certe) dicendum est etiam, cur circumcisioni octavus sacratus dies sit. Nimis longe arcessitum est, quod plerique hîc de ætate octava ajunt, quæ vitæ æternæ redditura mortuos est. Mysteria ex rebus quibusque obviis & apertis effodere, eorum est, qui via hominum pervulgata sapere fastidiunt. Quæ res sæpe excidit in febriculosam putiditatem. Nos non inventionum acumen, sed rerum pondera amamus.

II.
ibus nul-
in deser-
è, qui na-
eorum
Moses e-
obus, in
iod sum-
n Iorda-
quò cir-
ò adeos
fuere,
ita ra-
evoca-
a in fa-
postre-
dinem.
sic se fa-
scirpo,
circum-
Nam si
inquit,
excisa
ria ela-
fortif-
sunt;
igitur,
expe-
licum
; ne-
nisi
hæc
non

Cunctæ animantes, cum recens nate sunt, quia brevem lucis usuram habere, & incertum adhuc est an vita illis vitalis sit, ante octavum diem vix in censu animantium æstimantur. ad hoc, nondum spurcitiæ diffluit, quæ ex utero illis, atque ex partu credita est adhærescere. Ea causa est, cur ex hoc genere mactari victimas sibi veterit Deus, cui ingratum est, quicquid semiperfectum aut impurum est. Extat edictum in Levitici capite vicesimo & secundo; *Bos, ovis, & capra, cum genita fuerint, septem diebus erunt sub ubere matris suæ. die autem octavo & deinceps offerri poterunt domino.* Igitur, quoniam etiam circumcisio velut quoddam solenne sacrum fuit, per quod puerorum surgentem spem consecrabant numini, plane oportuit hinc eandem oportuni temporis legem esse. Placuit autem octavus dies, non ob arcani vim, quæ in numero esset: sed quia nec ante peragi sacer ille ritus potuit, & ut diutius differretur, haud necesse fuit. Quod si dies post octavum quivis alius ex parentum fuisset delectus libitu, jam metus erat ne supinitate hominum & socordia quotidie res in deterius iret. Ita enim fit in vitâ. Primum prolatatio & ignavia quædam

dam dulcedo allubescit: mox contemptio succedit atque neglectus. Neque vero ipse sabbati dies, si octavus à naturali esset, exceptus fuit, quamvis ab omni alio opere continerent tunc manus suas Iudæi. Verba facit hac de re ipse Messias in capite septimo Evangelii, quod scriptum reliquit Divus Ioannes. Quæ de circumcisione dicenda erant, persecuti pleraque sumus. nisi libêret nobis Thomam Aquinatem & alios præstantissimos quosdam scriptores refellere, qui circumcisioni adhibitum à Tzippora & Iosua cultellum ajunt, non ferreum, sed lapideum; eâque re significari Messiam, salutis auspiciem, existumant, de quo divus Paulus illud pronuntiat, ἡ πέτρα ἡ ὄχιος. *petra autem erat Christus.* Sed nos ab hac porrigine unguis continebimus, cum positum in laude commentantium sit, rebus illustribus immorari. Cætera iis relinquenda sunt, qui palmarium petunt ex ignobili labore.